Josip Margeta

I NI TOČKE VIŠE

Druga, treća i ina
digitalna izdanja pjesama

Poljica (Imotska), 2023.

I SAM U
SNU SAM SAN
JOSIP MARGETA

I SAM U SNU SAM SAN

Split, 1992.

Korice: Ljubomir Gudelj Velaga

SAV OD SNA SATKAN

razotkrijem noćas snove
jednoga po jednoga

razvratnik
pijanac
ubojica
pjesnik
(ima i nedužnih)

i sam u snu sam san

PUTOVANJE

U VLAKU

označeni
muškarci
žene
paketi
torbe

hodnik je oduvijek bio hodnik
i vrata su imala dvije strane
kao i svrhu
ali to su sporedne stvari

(iskrivljeni likovi
i promicanje pejzaža)

tonem u bezdan
tuđih misli
u vlaku
za budućnost
buduću kost

NA KOLODVORU

vlak ne stiže
neka izgubljena postaja
izgubljenog vlaka
izgubila se u glavi

prolaznik se nasmijao
bila su dvojica ili samo jedan
svejedno
ionako je kolodvor
i noć

noćas vlakovi mogu bez tračnica
i ja sam bez vlakova
i mogu bez njih

prolaznik se opet smije
(jesu li dvojica ili samo jedan svejedno)

odnekuda gmiže dan
a noć

LJETO ŽENE RUKAVI RUKAVICE

mi smo prezreli ljeto
(dugim rukavima
pokazali koliko je kratko)

ionako se nismo
imali čemu nadati
niti što dati

i to sunce
na zalasku na izlasku
najobičnije sunce
s ljetom ili bez

nama je sve svejedno

tek žene vole ljeto
u dugim rukavicama
u banalno plavom

DETALJ NEPOZNAT S POZNATE CRKVE

ruka nekoga sveca
otpada s vitraila
svetokrug mu
kao pomrčina sunca
nad glavom bez lica

krhotine izblijedjele

i prolaznik
bez znaka na čelu
što je po uvjerenju

a svoju sliku u krhotinama
izgrađuje za jedan dan
jedno stoljeće
koje slijedi

da se uzvere na kakav zid
(vlaga ništa ne smeta)
preobrazi se u mozaik
ulje na platnu
vitrail

u trajanju propadanja

CRVENO ZA PJEŠAKA NA ŽUTOM RASKRIŽJU SIVOG ZAGREBA

osvijetljeni ljudi
iz semaforskih kutija
u ove kasne ure
kad kiša rominja
ne primjećuju me

ja sam iz 309-A

htio bih proći
otići daleko
ženu
onu iz želja
prevesti prijeko
onu koja je možda
u želji mene željela
a bilo je crveno za pješaka

došao je zeleni čovjek
na žuto raskrižje
kao u žutu sobu
zeleni čovjek
iz drugog vica

pitao za dom
za stanare 309-A

i utopio se u žuto

kiša je bila žuta
ja sam je zavolio
kako mi se samo ukus srozao

zakoračio sam
a crveno za pješaka

BOJA SUMRAKA

I.

napisat ću hvalospjev
svom zastoru horizontu
i nastrano oblijepljenoj svjetiljci
napisat ću jednoj fotografiji
i jednoj uspomeni

napisat ću svojim zidovima

i ne bih mijenjao
onako ispucane
svoje zidove
(svoje okove)
ni za kakve druge
na ovom
ni na još mnogo svjetova

i nijedan zid
i nijedan zastor
i nijedna zabravljena vrata
ne mogu me učiniti samijim

II.

sumrak i dalje noć jutro
i dalje
konjak
pa čitav red u nedogled

svi ćemo uzeti po jedno svoje i
sami na nj staviti točku
i dalje
do jedne prijelomne točke
onda jednostavno lom

promisliti prokleti
u kletvi ustrajati

otpuzati u sumrak i dalje
u noć
(tu smo kako tako sigurni)

u haram jutra
ulazimo kao eunusi

dalje se sve ponavlja

III.

i sutra će biti
jedno moje danas
a jednom moje davno
ako me noćas
ne odvedete

IV.

svijet nikad neće znati
za tvoju predstavu ma
o lomačama 1 komora!
i nikad neće znati
da rupa na vratima
nije za tvoje oko
makar je stalno fiksiraš
ko robijaš sunce

PREZENT JE MAJKO OPOR

majčinoj uspomeni

bijeli križevi
marširaju u mjestu

trava trune

mramorne stijene
čvrsto privezane
za teške grobove

samo natpisi vršljaju
po ljudskim glavama

VI.

kad jugovina opet
poigra se morem
obalu će uz vrisak
svih brodolomaca
zapljuskivati vjenčanice
otetih ljubavi

NA KAMENOM PRAGU

ocu

na kamenom pragu
zasja drhtava svjetlost
otkrivši jelicu
žutu i suhu
maslinom zagrljenu

svetost
pred svetačkim staračkim licem
kao lux in tenebris
lux veritatis
kao ultima ratio
jer mjesec je kolovoz

vjetar
krupa
o bože

i ove godine konoba prazna

NO. 35403853 & CO.

PROLOG

i on će dakako otići
tako reći će da je kockar
i ne dovoljno star
da prestane lutati

na stolu ćeš tražiti karte
(a znaš da ih je prosuo
u krevetu na plahte na te)
ako je ostala koja
ako opet nije pogrešna boja

i nakon određenog vremena
nespravna za novu dramu
možda pronađeš
herc ili karo dečka
možda i pikovu damu

I.

postaviti se
u prozorski okvir
ludošću zakrabuljen
biti uokviren
kao slika
reprodukcija makar
kao prva objavljena pjesma
kao kupljena diploma
uprtih nogu i glave
u vrh i dno okvira
uz protest stvari prašnjavih
bezglasan i dostojanstven
(još samo treba spustiti roletne)

II.

ovako

htio je
na zastoru
jednu veliku rupu
jedno kiklopsko oko
htio je
a kolac na dohvat ruke
daleko

ili ovako

na zastoru
jedna velika rupa
jedno kiklopsko oko
htio je na dohvat ruke ženu
daleku

ili nikako

MONA LISA GIOCONDA I
NORMA JEAN BAKER

ponad petlje treperila su svjetla
(i ona ugašena očima za inat)
nikoga
ili mu se samo činilo

jedan kamion u daljini
i misli vozača još dalje
uz neku marylin
ili mariju jednostavnije

mona lisa mijenja svoj
stoljećima nepromjenljivi osmijeh
a on začudo glasno vikne
(činilo se ne svojim glasom)
norma jean iako si mrtva
skoro da se ubijem zbog tebe žive

TJEDAN

PONEDJELJAK

jučer sam izgubio rukavice
danas ruke
dan sutra
pa prekosutra
četvrtak
petak
onda subotnji osmijeh
u nula nula nula jedan sati
(od noći do noći spavati)
izgubljen tjedan
i tako sto i jedan

UTORAK

što ćeš s novim danom
kad ti sunce sklapa oči
kad su oči u sjeni
kad nemaš oči

tako novi dan raste
prirodno
(raste li raste)
i tako stari

bljesak postaje sve slabiji

onda je dan sve stariji
onda ti se oči otvaraju
onda dana nestaje
pa ti se oči otvore

u novom danu ima noći

što ćeš s noći u novom danu
kad nema svjetlosti u noći
kad ništa ne vidiš
a znaš da imaš oči

SRIJEDA

što će mi takav dan
u kom sam nevažan

tek zacrtano vrijedi
što treba uraditi
što treba odgoditi

što treba treba
ili
što se mora nije teško

ali ja očekujem kvar budilnika
zastoj tramvaja :
priželjkujem nekakav poremećaj
recimo šank primjeren mom laktu
moj lakat primjeren nekomu
pa onda od šake do lakta
(priznajem manjka mi takta)

što će mi dan bez toga
dan u kojem se sve zna
što treba uraditi
što treba odgoditi
komu ugoditi
koga odbiti
od takvog dana nikada ništa

a sudar je ugovoren
a ja ga čekam
a on samo što ne dođe

da se bar nešto dogodi
neka smrt
možda rođenje .
brzojav ili brzoglas
na koncu da me i tramvaj zgazi
samo da prevarim taj jebeni dan
da ga izdam

i smislio sam zajeb
(već u polusnu)
dobar dan mrtav dan
najbolji dan prespavan

ČETVRTAK

ovaj dan
treba provesti izvan
negdje
izvan sebe grada tebe
izvan svijeta i svemira
izvan
ovaj jadan dan
i sam je izvan dana
od sebe izdan
jedva što je dan

PETAK

ako se jednostavno krene
naprosto negdje pođe
treba uhvatiti nešto od prolaznosti
nešto od onoga što se ne vraća

onda smoći snage za povratak
(u povratku uvijek drijema odlazak)

a kako bi povratak izgledao

kako bi dao pravo na taj spas
koji ne može ništa značiti

radije konop oko vrata
radije skok s osmog kata
jer treba imati nešto
gdje se može vratiti
makar na zidu nacrtana vrata
onda glavom lupnuti vješto

ako se jednostavno krene
naprosto negdje pođe
može se bar vratiti
(pa i kroz nacrtana vrata)
ako se ne odlazi ni povratka nema
a to je dobro

SUBOTA

pa su pričali
da se ne živi u oblacima
(ne rekoh li tek
da se uopće ne živi)
da se treba spustiti
aterirati
a taj čudni zrakoplov
ta letjelica
ta ptica
ta klica rasula
nije predviđena za spuštanje
svejedno
treba se Prizemljiti
ili podzemljiti
odatle se diže
odatle se putuje
odatle se pravo u grob stiže
ili niže

NEDJELJA

U takvim danima
o takvim stvarima se ne razmišlja
o takvim stvarima

one su tu
one nisu stvari
one naprosto jesu
i najbolje je ne imati posla
s njima ni s drugima

najbolje je zaboraviti
takve stvari u takve dane

one su pred nama
kao i smrt
stvari
one su iza nas
kao i život
takve stvari
one su u nama

o takvim stvarima ne vrijedi
razmišljati ne vrijedi
o takvim stvarima

PETA KOLONA

I.

kad imaš noć
ili kad si noć
u moru drugih
i zbude ti se
loša zapovijed
pa loša veza
pa loše more
havarija kalvarija
i onda tako sam
bez spasonosnoga
svjetla na obzoru
rezigniran rezimiraš
noć koju imaš
ili koju nemaš
samo je vječito
pogrešan prečac
kojim zemlja
stiže sunce
nasumce nasumce

II.

događaj je dakako izniman
i teško te pogodio
ali i već skoro mrtav ne daj se
smij se do grča grčevito
neka bude iznenađenje
neka bude ushit
neka bude ako mora smrt
i to je dobivena bitka
atlasi se zatvaraju
(važno je da se atlasi zatvaraju)
zemljopis je samo zemljopis
a ti imaš svoj smrtopis
i tko zna što sve još imaš
smrt zasigurno“
ne brini i to je nešto

TRAJANJE U PET KOLONA
A U PETOJ KOLONI

kad je svaka kolona peta
brojevi gube smisao
a ti znaš samo izdaju

i samoizdaju dakle znaš
u pet kolona
vertikalno
u pet kolona horizontalno

jedna križaljka na višem nivou
raspelo na oglasnom panou
u pet kolona

u pet do pet dolazi ona
(možda ih čitava plazi kolona)
a ti je jednostavno i bezidejno mrziš

DESET LJUBAVNIH PJESAMA
I JEDNA OČAJNA

I.

volim te kada si otkačena
kao otoci od kopna u mojoj domovini

i namah se javi slika razvedene obale
(daljina rađa strah i poštovanje
rađa želju)
razvedene na papiru
na zemljopisnoj karti
u srcu vjenčane

daljina rekoh rađa želju
rađa strah i poštovanje

volim tvoje misli daleke
jer tisuće je plavih cesta
kojima ti mogu doći

stoga te i volim otkačenu

II.

kako si lijepa dok se udaljuješ

bez fetišizma
bez perverzije

nisu to tvoji bokovi
ni tvoje noge
ni neponovljiv hod

udaljuješ se i postaješ manja
u trenutku gotovo kao dijete
(žena na pristojnoj udaljenosti
izjednačuje se s djetetom)

postaješ tako malena
crna točka
prometni znak a dokinuli su ga
(poznajem sve opasnosti koje daljina
donosi)

kako si lijepa dok se udaljuješ

točka

ZELENO JE ZELENO

bilo je proljeće
i ona je bila
i bio sam slab na boje |
i bio dobar u dvoje-troje

ona je bila mlada
i bila lijepa ko slika
lijepa ko dvije slike
u zelenu u zelenilu zelena

bila je sva zelena
kao talmud
kao severovska tirada

zelena kao zelembać
kao zelenika
kao zelengora
kao trava zelena zelena
kao green
kao evergreen

k tomu još mlada
mlada i zelena ko ptičje govno
("zeleno što volim zeleno")

i volio sam

i ljubio sam
i jesam sve sam
(i pa pak te ni niti)

a bilo je proljeće
i ona je bila
i ona druga je bila
i ja sam bio
(šareno što volim šareno)
i ona je bila i ona druga
i proljeće

i proljeće

IV.

nikada nisi imala smisla
za moj humor
bio je previše crn

iako malo prosijed
iako s modrim očima
ubadao je kao trn
i sve od njega bilo je prosvjed

previše crn i premalo smiješan
naprosto humor
za koji nisi imala smisla

za taj humor
malo prosijed malo blijed
za umor u modrim očima
nikada nisi imala smisla

NEŠTO ILI BILO ŠTO

kad kažem žena
mislim na nešto vrlo neodređeno

i tako se približava ženi

a onda ne znam
došavši preblizu
dali je to nešto ili bilo što

VI.

priznajem da su pjesme prekratke priče
i da ih k tomu loše pričam
ali one dolaze kasnije
kada je dovoljno da na sebe sliče

važno da si nasjela
na onu lažnu priču
da si legla ustala sjela

još je važnije priznajem da nije trajalo dugo

PISMO

U svakoj riječi
po jedan bodež
uspravan
pripravan

u svakoj riječi
u erekciji bodež

i kad riječi odu
s pozdravom
s krikom
zavladala bjelina

pa sklopljene ruke
pa spuštene vjeđe
a bodež u srce

u loše nacrtano
u srce na dnu
pisma bijelog jadno

SUSRET

zamagljena stakla zadnjih autobusa
po kojima prepoznajem jesen
u ovom gradu
nisu te skrila tek malo udaljila

važno da sam te sreo

ni odgovor ni pitanje 2
konjak za hrabrost i opet ništa

kao da minuše godine I
kao da su nam govor pomiješali
kao da se ne prepoznajemo

i opet sam mnogo pio

bilo je što je bilo .
u odlasku sam za sada jedino odlučan
ali ako te nekada sretnem

IX.

i nije da nisu bila sunca
zvijezde-i planeti
i nije da ih sada nema
ali su nekako manji
sve dalji i previše blijedi
otkada tebe nema

DA NE BUDEM RAZOČARAN

nekako me strah previše te voljeti
i biti iskren
ali tijelo tvoje mogu obožavati
u želji do ludila
u dodiru do genija
u tebi do kraja

znam oblike i obline poput tvojih
i ako te izgubim
ne gubim ono što obožavam
ne gubim množinu kojoj sam pribjegao

strah me previše te voljeti
tebe neusporedivu jedninu
jer ako te izgubim u
nigdje te više neću naći
a tvojih tijela imam taman toliko
da ne budem razočaran

POVODOM KIŠE

ova kiša koju osjećam težinom kapi
zvucima na krovu
plavim mirisom u nosnicama
ova sebi prepuštena kiša
(kao ja sebi pored tebe)
što uskrisuje mrtve potok:
dovodi me na rub
gdje sve u meni podrhtaje
i bez potpore vjetra
bez razloga tvoje nazočnosti
ta kiša na kojoj bih želio
neku drugu ženu
u mokroj košulji
u bijelom
u mom naručju
ta kiša kažem teška i zvučna
kao zvona za jugovine
kao grumeni zemlje koji zatrpavaju lijes
čini me mrtvijim
vodi u ponor umjesto u ekstazu
i evo ravnodušan gledam
kako umireš pored mene

HRAST

HRAST

Tinu Ujeviću

nije te samoća mogla uništiti

trajao si velik i ponosan
a sam

zlobnici su rekli
uokolo ima grmlja
uokolo ima trave u
posve pristojno društvo

a kad su tukli gromovi
rušile se kiše i vjetrovi
isti su rekli
on je velik i moćan
i dodali neće grom u koprive

onda im je dojadilo

danima su oštrili pile
kovali sjekire
kovali planove
skovali urotu

nije lijepo govorili su vidjeti ga gdje strši

to je uostalom neukusno

i stigla je moćna ruka
moćni zavjerenici
ali uspomena na tebe još je moćnija
i čuđenje
a trave neka se i dalje povode za
vjetrom

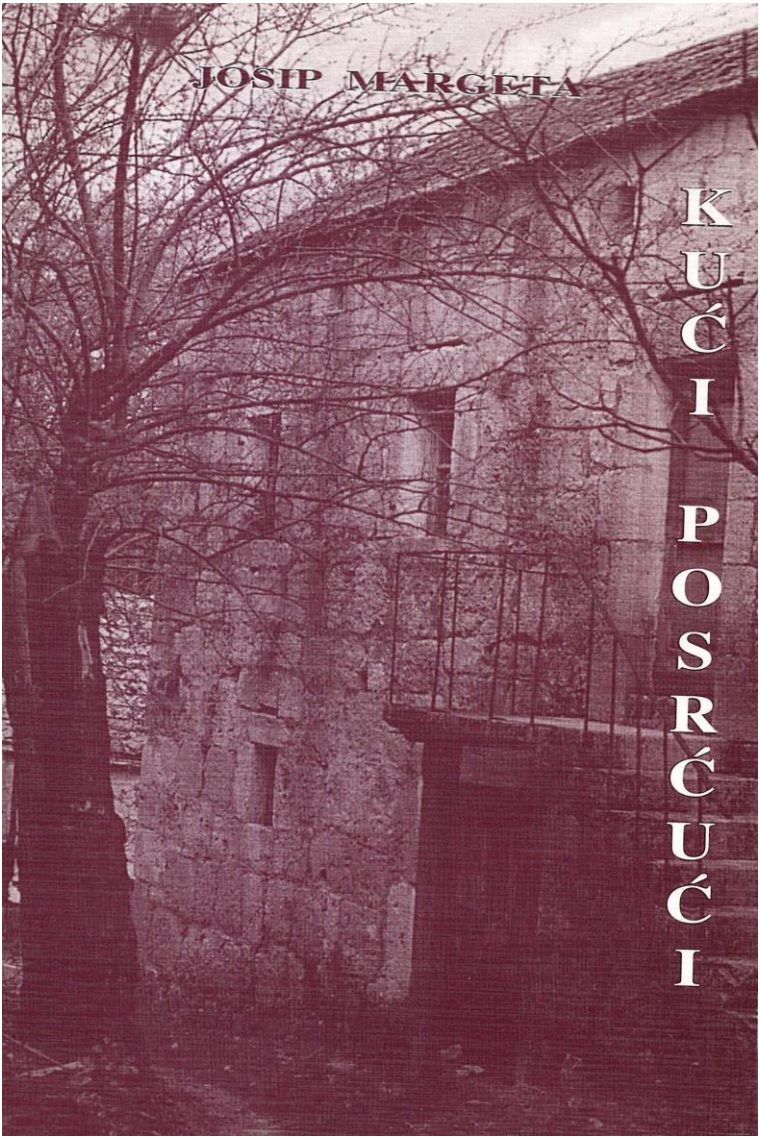
ostao si velik i neusporediv

kažu tisuće pila i sjekira
čitavo bogatstvo utrošili su da te unište

ostao si u sjećanju
usprkos sebi
usprkos vremenu
i prizemnosti kojoj si usprkos velik i narastao

na prostoru gdje si bacao sjenu
evo

otimlje se šikari i travama
tvoje moćno pokoljenje
prizemnosti usprkos

JOSIP MARGETA
KUĆI POSRĆUĆI

KUĆI POSRĆUĆI

Split, 1999.

Fotografije: Mladen Vuković

JA SAM ZVONO MENE SLAVITE
GLAS MI NE STREMI GROMU NEGO GROBU
Mladen Kljenak: *Zagora ozarena*

mucali su mi o životu na razne načine
i od svega što sam mogao razabrati
ova bijela cesta ovaj suhi pijesak
ova krhka lađa gorkoga beznađa
Jure Ujević: *Egzotični putnik*

STUBIŠTE

I.

vjetar postati
oluja
kišu razornu
na granu rascvjetanu
poslati

usud svijeta poljubiti
snagom spomena
pogubiti

i sebe na prvom zavoju spirale
izgubiti

II.

blaženstvo sam našao
u lokvi svoje krvi

tišina je bila jedino
kad su mi lomili kosti

svi su glasno dozivali
kad ja više nisam čuo

i podigoh sebi spomenik

III.

od podvala trnja i krikova
od cvijeća osmijeha i stihova
napraviše mi vijenac

ni za grob ni za tron
za život svakodnevni
za zidanje pa odron

IV.

zvonjava u meni
zvonjava oko mene.
svi se bude od pomahnitalih zvona

znam vrijeme mi je zaspati

V.

ni vlastito disanje nisam čuo
a zimu i kišu ledenu osjetio
u najsunčanijem danu mog života
kada je tišina sezala do neba

VI.

kleknite
klekoše

legnite
legoše

ustanite
ustadoše

poletite
padoše

VII.

sada bih mogao postati vjetar
od kojega grane stabala miruju
kiša koja suši ispucanu zemlju
rđa koja zlato i platinu nagriza

sada bih mogao postati letač
koji ushićen puzi po blatu
rijeka koja teče od ušća k izvoru

sada bih mogao iznova piti
nisam li već i ukleti pjesnik biti

VIII.

noćas grobovi spremaju tulum
i ploča mog groba leti u zrak

cvijeće sklapa cvjetove lažne
zvona s neznanog zvonika zvone

negdje slave crvi u blizini

s odborom za doček izglodaše me
bez uvodnog slova i bež protokola

i uskrsnuo sam taj dan
ne sjećam se kad sam pokopan

ODMORIŠTE

PRID JEMATVU

svu noć gromovi oluje
oganj gnjevom neba gonjen

i plamti plast a hrast
iskri taman i slomljen

na ponistri lumin već izdiše
očenaši u staračkoj ruci

oče naše trude pohodiše
bili konji kano gladni vuci

MOLITVA I KLETVA

mom ocu

i opet raširi ruke
i opet pogleda nebo
i opet izreče molitvu
a ni kletva ne bi pomogla

ZAGORA. PODNE

ne psuj Sunce, Sunce ti tvoje

nad pustoši suše
užasnuto Sunce

IV.

izmaglica
iznad lica

plavičasti
trak u zraku

a sunce a kiša
sve je ništa

BALUSTRADA

I.

ni odrine
ni stoput ostavljena praga
ni kamena bjeline
ni somića ni mladića
ni masline ni mjesečine

II.

i jeziva ravnodušnost ulice
oblije mi ostarjelo lice

III.

budućnost sam sretao i ranije

KAO NEŠTO JAKO

misli iz glave
bespovratno cure
kao dani slave
otrov samoubojice
kao nešto jako
jako obično
kao ure
izljev strasti i gorčine
ili nešto slično

V.

tek poneka davna tajna
kao da je neotkrivena
prošeta u svečanoj odori

VI.

i opet
odlazim raspet
bijelim putom
u crni svijet

ISHODIŠTE

I.

već šutim dugo
žudim
za vrijeme drugo
Za rugo svoje

neodlučne stoje riječi

tek pomisao na misao
a nigdje smisao

u dvije lenjingradske
gradske hadske noći

poći u zagrljaj
mahovinama nama mama

II.

ironični smiješak svitanja
kroz sagnjile škure
dopire u ozidani mrak

i nestaje

nestajem

ECCE HOMO

eto ti taj tvoj
žuđeni sumrak
tvoj sum
i taj tvoj rak

povratak

kada se nema s čim vratiti
nema ni tko

nitko

a vratio si se

nitkov

IV.

vije me

bije me

vrijeme

GRIJEH VRATA

misao samodopadna
opskurna i sakata
kao riječ lijepa sleti
pred željezna vrata

a vrata ko vrata
podaju se zlatoustom
zatvarajući krug
djelom i propustom

GRIJEH MLADOSTI

od čega je satkana ova mladost
da pogodi sve a promaši radost

ina što su sličile sve želje naše
kad želiš da te pogode a oni promaše

GRIJEH LIRIKE

sanjam konje loze vinograde
živim konjak lozu i birtije
rušim sebe dok me drugi grade
u visine gdje mi mjesto nije

oganj sadim u ledene zime
crtam sunca po crnini neba
ja očajnik skladam neke rime
uzaludnost oduvijek me treba

uzaludnost od života veća
uski puti tisni klanci svuda
ni odlazak ni povratak sreća
ne bijahu žali Bože truda

al' vraćam se da u polju našem
ne vladaju troskot i pirika

i da opet bisna konja jašem
krčim kopam i to je lirika

MOLITVA ZA d-mol

nebo sam molio
(od neba obolio)
i neću nikad više

zemlju sam volio
usrdno je molio |
da me s lica izbriše

sad se sebi molim
ni ono što volim
da ne volim više

MOLITVA ZA DUBRAVU

dub Dubravi
drug Dubravi
dug Dubravi

BRODSKI I SEVER

ovdje svjetiljke još obazrivo vise
i čitav se život svodi
na neman i ne da mi se

ovdje se puši hašiš i krv se puši
i boja je crno i pustoš je u duši
i ne moram u Moskvu ni u Zagreb
kad grunu snježni nameti
ovdje ću jednom "sam sići s pameti

ovdje me još prokleta klica ždere
pritišće nebo i priteže zemlja
masom cijele hemisfere

ni vulkan nam ne može vratiti sjaj
sreća je ovdje sitna ko zrno
zemlja je crna crni se nebo
mislim i u nama da je crno

ovdje i sada sijemo žito
a opet kad dođe vrijeme
u hladnu zemlju ko sjeme
sami lijegamo zasvagda

kad jednom siđem s pameti s planeta
kad prestanem biti meta

odem s ovoga i onoga svijeta
strah me da ćete u bubanj
(za svoja lupetanja)
pretvorit mi kožu

zato u tišini za kraj
pozdravljam te Josife ti pozdravi Jožu

BANALNI BAL BOLI

sve se već dogodilo
i vatra i voda
i strast i gorčina

i jeruzalemske žene
blizih i dalekih gradova
i rubac Veronike pogrešne i grešne
težina križa i lakoća raspeća

zalutati smo morali
da bismo se našli

tvoj usud i izgled Marije iz Magdale
i moj pogled
golgotskim čavlima prikovan za tvoja stegna
predodredili su
naša slatka posrtanja
i naša gorka ustajanja
sam Bog zna što je s tobom
a što je sa mnom ni Bog ne zna

opet slutim procesiju žena
opet ćutim težinu puta
umor
krik ne bijes
i jezu saznanja da sve se već dogodilo

ne reci opet Marijo da sam bio lijep
ne piši Goro da ti u snovima
prijetim kako ću umrijeti
jer raspamećen počupat ću čavle
i s križa se sunovratiti u ambis nadanja
da sve će se opet dogoditi

NAPOMENA AUTORA

Dvadeset godina nakon što je napisana i otpisana
ova rukopisna zbirka kreće u svijet.
Nemam joj što poželjeti.
Dvije završne pjesme novijeg su datuma i pripadaju
ovoj zbirci zato što ja tako hoću.

J. M.

Naš obračun s njima

Igrarijom podstanarskih sudbina, prvotna studentska rukovet pjesmotvorja Josipa Margete lutala je dva desetljeća kroz otamnice cimerovih ladica da bi konačno našla svoje gutenberško sklonište među koricama njegove istom šeste knjige. Kroz labirinte tinte, posrćući pred usudom vremena, uzdvignuta čela, dohodočastila je ipak do čitateljevih jagodica prstiju, unatoč prstu sudbine.

Već posvjedočen kao jedan od vodećih hrvatskih humorista, Margeta se ovim poetskim rukopisjem sav daje i odaje, ali ne prodaje, niti predaje lirikom bez rike, lirikom kojoj su oluje a(j)vangarde ukrali liru, lirikom obraslom kojekakvom pirikom. Izvan svih trendovaških krugova, s vlastitim kružnicama "godova duše", nije objavljivao u naraštajnim off i quorumovskim glasilima (jer mu je stihovlje nadraslo njihovu razinu), tek je poneka od ovih pjesama otisnuta u humorističnom ili zavičajnom listku. Smijenivši grad za vinograd, pojeći stojeći o čaju očaja, u osam osamničkih ciklusa Margeta pjeva o poroku, ne u sroku, osebujna ritma i stila. No nije to puka igra radi igre sintaksom i sintagmama, on ih živi, one će ga nadživjeti, Josipove lirske bravure kao da su srasle s vlastitom mu sudbinom:

vije me
bije me
vrijeme.
(ODMORIŠTE IV.)

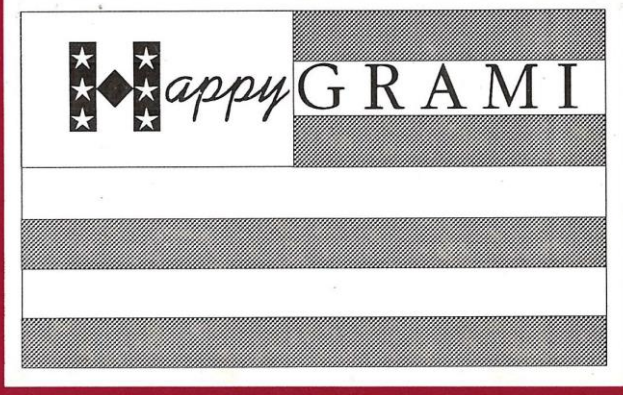
Te lirske malešnice samo formom naliče haikuu, one slave krajobraze duše i u obzorjima njihove ljepote (i jadikovka može biti lijepa!) posebno će uživati načitaniji pjesmoljupci, žedni pjeva citatnosti. Neizbježnim poslovičnim ironičnim stihom autor ispisuje retke na granici poetske dosjetke, parafrazira pjesnički dvojac bez para (Brodski/Sever). Vraća dug rodnoj imotsko-poljičkoj, Margetinoj Dubravi na margini Lijepe naše:

dub Dubravi
drug Dubravi
dug Dubravi.
(MOLITVA ZA DUBRAVU)

Vrli Josip Margeta i u ovim ranim stihovima daleko odmakao od muzinih argeta.

Mladen Vuković

JOSIP MARGETA

HAPPYGRAMI

S osvrtom na staru komunjaru i mladu demokraciju
(Antikomunistički manifest)

Split, 1993.

Korice: Ljubomir Gudelj Velaga

PITALICA

Kaj se, gospon, tu pri vlasti zbiva?
Kak nam stoji svetla perspektiva?
Je li Drina malo manje kriva?
Il se krivac negdje drugdje skriva?

POUKA

Srećem, tako, nekadašnje znance,
pitam: zašto pred vlastima gmižu?
A oni će: »Gmizavce u lance
ne okuju, niti skončaju na križu.«

GLAGOL MISLITI

Iako ga zvaše lavom,
pod ledinu premlad ode,
jerbo mislio je glavom
- i to svojom - o, Gospode!

PUČE MOJ

A narod neka i dalje pametuje,
bude onak kak vrhovnici kažu,
jer gosponi znaju - činjenice lažu!

IZDAJA

Izdajom se naprijed kreće,
izdajom se blago stječe,
izdajom se knjiga izda
kada je i pisac pizda.

VOĐAMA, S OSVRTOM NA PUK

Vama je uvijek bio važan vaš put,
a puk je bio tek onako, usput.

OJ, HRVATI

Kad vidim reprezentante Hrvata
tako sam ponosan (milina me hvata)
da poželim otići na Grenland, u Thulu
i požalim što nisam iz plemena Zulu.

ČARDAK

Zbog kula u zraku i vila na moru
narod živi u mraku.
Strpljivo čeka zoru,
čeka vile u zraku i kule u mraku,
da vidi kraj tom čardaku.
P.S.
Vidio narod i tom čudu kraj;
vidio svog boga - ta sanjao je raj.

SREĆA

Zbunjen sam kad vidim što je za vas sreća.
To je i od nesreće nesreća još veća!

O DEMAGOGIJI

Riječi lete
i lako vladaju;
misli štete
i zato padaju.

MOĆ GLUPOSTI

Objaviti gluposti rat?!
Apsurd - glupost je najjača!
Jer, i kada joj dadeš mat,
glupost ide dalje - ne shvaća.

RAZLIKA

Kažu da smo postali
isuviše kivni, lični;
a oni su ostali
dvolični i bezlični.

KRVAVO

Krvlju se svojom gradi,
krvlju se svojom piše.
I, uopće, sve se krvlju radi
do jednom - kad nema je više.

KRIVAC

Posve točno: on ništa nije skrivio,
ali kriv je što je bez krivice živio.

ČAS ISTORIJE

Izvanredne mjere!
Izvanredno stanje!
A običan teror
i obično klanje.

ETO TAKO

Čitavu jebenu mladost su me učili
dobroti i poštenju - na tomu im hvala,
a kada su me lijepo naučili,
rekoše: pošten čovjek je budala.
I još rekoše: život je borba, pravi rat,
a dobar čovjek je magarcu brat.

JA RATUJEM SAM

Izgleda da sam sa sobom zaratio:
ženama koje sam volio - ništa,
sve onima zbog kojih sam patio.

O MLADOSTI

Ne daj se, ne daj, mladosti moja!
Kaži, što su od toga imale
mladosti koje ti se davahu
i koje su o tebi snivale?

LIJEK

Klin se klinom.
Klan se klanom.
Tuga vinom,
suzom slanom.

LJEPOTA

Još davno, kad si bila posve mala
otkrila si: ljepota je magična.
Nakon mnogo godina si saznala:
ljepota je u suštini tragična.

NOVOM POKOLJENJU

Napisaste puste knjige,
pjesme, priče i romane,
pol' gluposti, pol' intrige,
a sve u dv'je riječi stane:
maloumnosti nastrane.

PITANJE, MOŽDA SUVIŠNO

Vi imate ino-račune,
markove trgove i stradune.
imate tateke i mamice
(i za balav nos maramice)
strašna kola i obijesne trebe:
ali kad ćete jednom imati sebe?

AORIST

Najdraži su mi prošli dani
a od godina one
koje oslovljavam sa – lani.

SLOBODA TISKA

Prijatelj mi, novinar i pisac,
sam sebe je intervjuirao;
oštrouman stari lisac
u razgovoru je briljirao.
I taj razgovor sa sobom samim
potpisao imenom svojim.
Još kaže: »Nemam čega da se sramim,
a bogme, ni koga da se bojim.«

MOŽE I OVAKO

Ispeci, pa reci:
eci, peci, pec
- nemoj biti zec;
reci, pa poreci.

ŠUTNJA I ZLATO

Šutnja je zlato,
jer se zlatom plaćala.
A riječ je zato
umne šutnji vraćala.

JUČER, DANAS... SUTRA?

Živjeti u oporbi vlasti,
znati ljubiti, ne znati krasti,
to nije nego: pasti i propasti.

EPIGRAMI

Sumnjivi se stihovi
u epigrame slažu,
al imaju opravdanje
ako nešto kažu;
ili: ako nas nasmiju,
pa neka i lažu.

TISAK I PRITISAK

Veće su slobode tiska,
al' su zato povećane
i slobode pritiska,
pa je frka na sve strane.

SIZIFU

Da ti kamen klizne preko brda,
skotrlja se, padne s druge strane,
što bi, Sizife, s tolikom slobodom,
kako bi osmislio svoje dane?

ORDENI, PLAKETE

Gledam vaše fotografije:
svi okićeni, ordenje vas kiti;
čitam vaše biografije:
svi nagrađeni - koga nagraditi?
Danas je časno bez priznanja biti
i u to ime zdušno se opiti.

ZABRANE

Novine zabranjuju: knjige su na meti.
Samo da ne zabrane sutra i živjeti.

ČOVJEKOLJUPCIMA, OVDAŠNJIM

Mržnju prema vama nikada nisam krio
- ovisnost, k'o o drogi.
Ali, žrtva moje mržnje nitko nije bio,
a vaše ljubavi - mnogi.

PREKARDAŠILO

Pogledaj kakva je sudbina naša:
može li gore?
Nije se samo prelila čaša,
prelilo se more.

VRIJEME JE, KLICO MOJA

Ševite se, fiksajte se! Neka,
jer veseli dani idu.
Ako vas već metak čeka,
nije strašno dobiti ni sidu.

SLAVNO DOBA

Sve je lako, jednostavno
kad živimo doba slavno.
Puče moj, tebi na znanje:
kušao sam - slava je sranje!

NEZAMJENJIVOM

Znam ti misli, čitam te:
ti možeš bez Hrvatske,
al' Hrvatska ne bez tebe.

KAKO SE ŽRTVOVATI ZA HRVATSKU

Za ovu zemlju ti sve bi dao;
i život bi dao za naciju.
Zato si se rado žrtvovao
- odlaskom ravno u diplomaciju.

PREPOZNAVANJE

Intelektualni Gnom, zaperak,
s duhom dična filistra
- mora da je kakav doktor
ili kandidat za ministra.

PA SE TI MISLI

Jučer mu je sjajno bilo,
a danas je opet glavni.
Što manje znaš više imaš
- hrvatski je slogan davni.

MALA RAZLIKA

Tek jedna malenkost nas dijeli
- vama na čast;
mi smo se borili za Hrvatsku,
a vi za vlast.

BILJEŠKA O PISCU:

»živi
mada nije poznato
da li je zaslužio takav život«

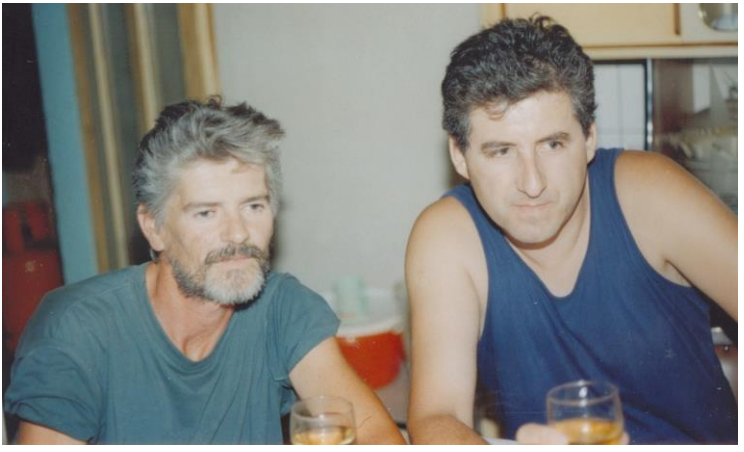
Bur(n)a satira

Nakon zbirki osvježavajućih aforizama *Dođe da odem* (Imotski, 1988) i *1989. ili u crvenoj jabuci crv* (Rijeka, 1992) te knjige pjesama *I sam u snu sam san* (Split, 1992), još uvijek mladi Josip Margeta ponovno se vraća stihu, ali ostaje na minskom polju satire - sada se okušava u epigramima gdje je riječima doduše ponešto manje tijesno,

Ali su misli zauzvrat zauzdane rimom. Hrvatski epigram, nakon začeća u djelima hrvatskih latinista, te Matoševih, Velikanovićevih i Krklečevih uzleta k Parnasu hrvatske marcijalštine, prignječen dnevnom slavom subratskog aforizma u novinama, danas je pred presahnućem. I svagdašnji epigram može patiti od preaktualiziranog. povoda i uboda, a samo vješti piscolisci znali su konkretnost svojih više-manje britkih stihova pretočiti odličjem neprolaza, koji krijepi i danas poneke epigrame zapisane i prije par stoljeća. Teško je prorokovati koliko će Margetinih pjesmuljaka za razbijanje na buljuke nadživjeti svoje vrijeme, ali nekoliko njih, skladanih u nevrijeme jednoumlja u novinskom podlistju *Suzavac suzu goni*, nagovješćuje čudesnu svedobnost. Margetine mete su "naši ljudi i krajevi" ciljani okom samotnjačkog pera koje se ne da zasedlati jarmom svjetine. On se ruga (satira je zdrava kao i bura) nama, ali i sebi, nadahnuća traži i u porocima vlasti, krhkim

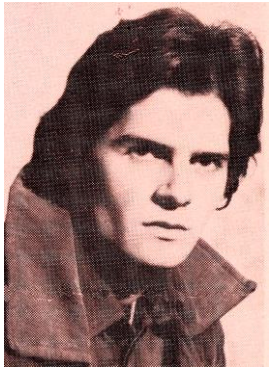
moralnim kičmama, zanatu satiričara, pa i u osobnim ljubavnim uspomenama, što odaje pjesnikov neizbrisivi lirizam. Pomalo intelektualni ton odvaja ga od prolaznih kolumni za razbibrigu, gdje je nenadmašan trojac *Feral*, a priklanjajući ga prijestolju suvremene hrvatske književne satire. Ako ovi meci, hoću reći reci, možda i zamirišu na soljenje pameti "prezrenih na svijetu", to je stoga što imaju "soli u glavi", što zarezuju i do krvi, znaju i preznojavati, i u dobu sveopćeg plakanja, valjda štovateljima satire poteku i suze radosnice.

Mladen Vuković

Autor i po(d)govarač u trenucima nad-ah-nuća

O AUTORU

JOSIP MARGETA rođen je 9. rujna 1957. godine u Poljicima pokraj Imotskog, gdje i umro 20. rujna 2023. Objavio je knjige:

Dođe mi da odem, aforizmi, Imotski, 1988.

1989. Ili: U crvenoj jabuci crv, aforizmi, Rijeka, 1992.

I sam u snu sam san, pjesme, Split, 1992.

Happygrami, epigrami, Split, 1993.

Male ideje i nikakvi narodi, aforizmi, Poljica, 1998.

Kući posrćući, pjesme, Split, 1999.

P.S. PST!, sabrani aforizmi, Split-Sarajevo, 2007.

KAZALO

I SAM U SNU SAM SAN

Sav od sna satkan 5

PUTOVANJE

U vlaku 7
Na kolodvoru 8
Ljeto žene rukavi rukavice 9
Detalj nepoznat s nepoznate ceste 10
Crveno za pješaka na žutom
raskrižju sivog Zagreba 11

BOJA SUMRAKA

I 14
II 15
III 16
IV 17
Prezent je majko opor 18
VI 19
Na kamenom pragu 20

NO. 35403853 & CO

Prolog 22
I 23
II 24
Mona Lisa Gioconda i Norma Jean Baker 25

TJEDAN

Ponedjeljak 27
Utorak 28
Srijeda 29
Četvrtak 31
Petak 32
Subota 33
Nedjelja 34

PETA KOLONA

I 36
II 37
Trajanje u pet kolona a u petoj koloni 38

DESET LJUBAVNIH PJESAMA I JEDNA OČAJNA

I 40
II 41
Zeleno je zeleno 42
IV 44
Nešto ili bilo što 45
VI 46
Pismo 47
Susret 48
IX 49
Da ne budem razočaran 50
Povodom kiše 51

HRAST

Hrast 53

KUĆI POSRĆUĆI

STUBIŠTE

I. 59
II. 60
III. 61
IV. 62
V. 63
VI. 64
VII. 65
VIII. 66

ODMORIŠTE

PRID JEMATVU 68
MOLITVA I KLETVA 69
ZAGORA. PODNE 70
IV. 71

BALUSTRADA

I. 73
II. 74
III. 75
KAO NEŠTO JAKO 76
V. 77
VI. 78

ISHODIŠTE

I. 80
II. 81
ECCE HOMO 82
IV. 83

GRIJEH VRATA 84
GRIJEH MLADOSTI 85
GRIJEH LIRIKE 86
MOLITVA ZA d-mol 87
MOLITVA ZA DUBRAVU 88
BRODSKI I SEVER 89
BANALNI BAL BOLI 91
Napomena autora 93
Naš obračun s njima (Mladen Vuković) 94

HAPPAGRAMI

Pitalica 99
Pouka 99
Glagol misliti 99
Puče moj 100
Izdaja 100
Vođama, s osvrtom na puk 100
Oj, hrvati 101
Čardak 101
Sreća 101
O demagogiji 102
Moć gluposti 102
Razlika 102
Krvavo 103
Krivac 103
Čas istorije 103
Eto tako 104

Ja ratujem sam 104
O mladosti 104
Lijek 105
Ljepota 105
Novom pokoljenju 105
Pitanje, možda suvišno. 106
Aorist 106
Sloboda tiska 107
Može i ovako 108
Šutnja i zlato 108
Jučer, danas... Sutra? 108
Epigrami 109
Tisak i pritisak 109
Sizifu 109
Ordeni, plakete 110
Zabrane 110
Čovjekoljupcima, ovdašnjim 110
Prekardašilo 111
Vrijeme je, klico moja 111
Slavno doba 111
Nezamjenjivom 112
Kako se žrtvovati za HRvatsku 112
Prepoznavanje 112
Pa se ti misli 113
Mala razlika 113
Bilješka o piscu 114
Bur(n)a satira (Mladen Vuković) 115
O AUTORU 117